

Bine că e Gigel, și nu Dorel

Nu-mi vine să cred: la Ministerul Culturii e anunțat (în zi de 13 decembrie, când scriu aceste rânduri) un nimeni nou ministru, cu un prenume predestinat – Gigel (Știrbu, deputat). Citesc și o declarație amuzantă a lui Andrei Pleșu: „După mine, Gigel e foarte potrivit pentru o funcție care cere anvergură europeană. La noi e plin de Gigei în toate posturile și în toate instituțiile. Un Gigel în plus nu mai contează”. Rugat să comenteze la cald afirmația lui Andrei Pleșu, Gigel Știrbu a precizat că este *extraordinar de mândru* de numele lui și că „le mulțumește părinților că i l-au dat”! E vesel. Mă gândesc imediat: Gigel e un prenume intrat în DEX online (în „definiții din dicționare neoficiale”), ia să vedem: Gigel, gigei – „gigolo, bărbat care întreține relații sexuale contra cost”. Pardon de expresie. Bine că e Gigel, și nu Dorel (cel bătut în cap, care distruge tot, sau face senin „boacăne” neverosimile – îl auzi și te apucă mila când se stinge lumina în clipuri publicitare: Doreleee!). Andrei Pleșu, fost ministru al Culturii, a mai declarat acum: „Nu am auzit niciodată de domnul ăsta, Gigel (Știrbu), ori la Cultură îmi imaginez că ar trebui să apară totuși și personaje care au un anumit curriculum în domeniu”. La care Gigel Știrbu îi răspunde: „Nu cred că trebuie să dețin două premii Nobel ca să conduc Ministerul Culturii”! Două premii Nobel! Mare gogoman. Gigel, ministrul Culturii, e tare pe poziții, e o propunere a PNL și a condus Comisia de Cultură a Camerei Deputaților... Personal, îmi fac sincer cruce, conștientizând abia acum cine conduce Cultura în Parlament: Gigel (Știrbu), la Camera Deputaților, și Georgică (alt prenume predestinat pentru Cultură) Severin, din partea PSD. Doi anonimi, fără nici o legătură personală cu cultura română. Sunt intrigat, nicăieri, nici un scriitor în Comisiile astea de Cultură de la cele două Camere? Mă uit pe Internet să le văd componența: la Camera Deputaților e vicepreședinte (de la minoritatea sârbă) un scriitor, totuși, poetul și prozatorul timișorean Gvozdenovici Slavomir, e membru alUSR (e și premiat alUSR), iar membri, doi foști miniștri ai Culturii, poetul maghiar Kelemen Hunor și Th. Paleologu (rămas „fiul lui tata”, care a publicat câteva cărți de esuri și publicistică), nu știu dacă sunt amândoi membri aiUSR. Sunt și doi muzicanți aici, Mădălin Voicu și Mihai Sturzu. Dar la Comisia de Cultură de la Senat? E și aici un membru alUSR, poeta-blondă Gabriela Firea, plus ziaristul „de renume” Sorin Roșca Stănescu, sau regizorul de film (care a publicat și cărți) Sorin Ilieșiu... Slabă recoltă de scriitori de limbă română în Parlament: dacă n-ar fi talentatul Varujan Vosganian, prim-vicepreședinte alUSR, senator (fost ministru, gata să fie executat penal),

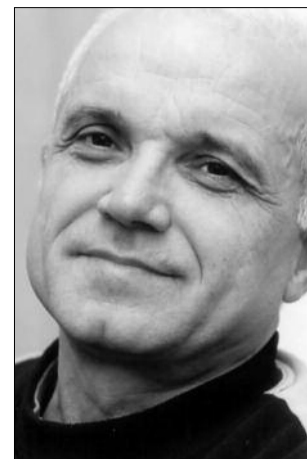
nici n-ar exista – degeaba îl pun la socoteală pe poetul UDMR Marko Bela (chiar dacă e președintele filialei Tg. Mureș aUSR), el scrie exclusiv în maghiară...

(O paranteză – în aceeași zi, seara, am găsit pe blogul lui D. Aug. Doman o excelentă tabletă pe aceeași temă, îl citez: *Astăzi comemorăm 30 de ani de la moartea lui Nichita Stănescu. Toată dimineața am căutat prin documentele mele o evocare pe care-am scris-o cu ani în urmă și n-am găsit-o. Dar, am dormit o oră după-amiază și cum, în România, dacă ațipești puțin, ceva iremediabil se întâmplă, aflu că în locul onorabilului (totuși) domn Daniel Barbu, lovit la creier de HIV, la Cultură a fost propus Gigel cel știrb... Mai aflu acum că olteanul de la Slatina a avut în Parlament o inițiativă legislativă prin care să se legitimizeze că plagiatul fără voie nu e plagiat! Cum direcțiile județene de cultură au trecut sub egida consiliilor județene, Gigel nici nu mai are ce conduce, și totuși Gigel la Cultură este o glumă sinistă... Eram la un pas să abandonez continuarea acestui text; și așa n-am idee dacă revista Argeș își continuă aventura în 2014, sponsorizată de Primăria Pitești; fiindcă trăim vremuri de austeritate anticulturală incredibilă pentru un guvern USL; însuși ministrul liberal al Culturii, Daniel Barbu, se știe, a tăiat din septembrie 2013 subvenția de stat alocată anual revistelor USL, lăsând în aer orice perspectivă de apariție a lor; acum, după demisia politrucului de proastă calitate morală Daniel Barbu, renaște speranța că revistele USL ar putea primi în 2014 subvenția de stat pe mâna noului ministru Gigel Știrbu, dacă nu cumva, vorba prozatorului citat, *Gigel la Cultură este o glumă sinistă... Dacă tot am început acest text, îl voi duce până la capăt*)*

Ce voiam să observ e că la Ministerul Culturii nu mai sunt trimiși scriitori (avizați) să fie miniștri, ci activiști de partid (din ograda PNL, acum). Sigur, n-ar trebui să mă mire, fiindcă am avut alt exemplu recent de numire pe post în cultură, tot prin PNL, la Institutul Cultural Român-ICR, în persoana unui alt nimeni... „diplomat”, cu nume predestinat și el: Lilian (Zamfiroiu), extras din custodia UNESCO. Astfel, îi avem pe Lilian la ICR și pe Gigel la Ministerul Culturii. Unul, turnător la Securitate, după cum singur a recunoscut, altul fost preot (Adrian Papahagi l-a întrebat acum dacă mai este preot, a fost caterisit sau s-a răspopit? N-a primit răspuns public). Mare minune, asemenea lui Lilian, Gigel are și el legătură cu UNESCO (deci, ar trebui să cânte pe limba ambasadorului UNESCO, N. Manolescu, președintele USL), fiind și „președintele Comisiei permanente comune a Camerei Deputaților și Senatului

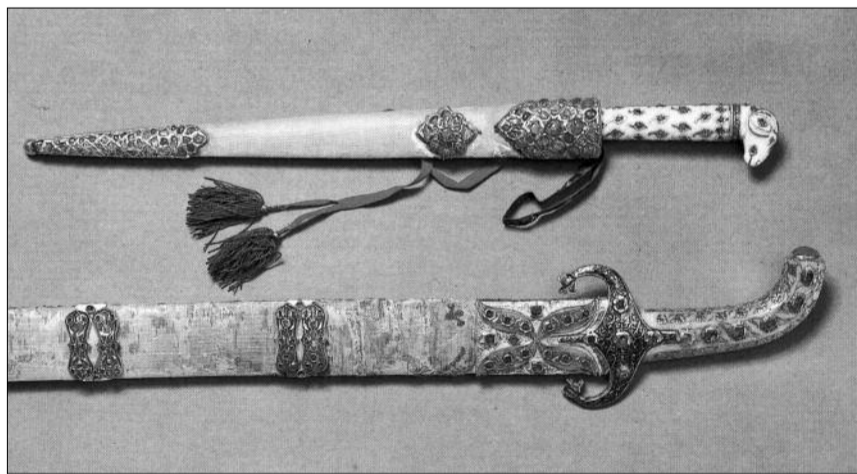
pentru relația cu UNESCO”! Vreau să cred că noul ministru al Culturii, Gigel Știrbu nu va călca pe urmele predecesorului, Daniel Barbu, un dușman agresiv alUSR (lasă că și-a dat în stambă, în stil extremist, la întâlnirile organizate de doi... scriitori: la „Cafeneaua critică” a lui Ion Bogdan Lefter, când i-a etichetat drept naziști pe protestatarii anti-exploatării Roșiei Montane, și la dezbaterile cu public ale lui N. Coandea de la Teatrul Național din Craiova, când a vrut să atragă atenția asupra bugetului meschin acordat Ministerului Culturii în 2014 și că, în schimb, bolnavii HIV/SIDA au prea mulți bani alocați; așteptăm cu cinism să fie pus la zid, tot de un scriitor, și Gigel Știrbu, să schimbăm din an în an ministrul Culturii; știți că USL, în doi ani de guvernare, l-a avut ministru al Culturii, alungat de Agenția de Integritate, și pe prozatorul-actor Mircea Diaconu, dovedit benefic pentruUSR, instituție nebugetată de nimeni – el a făcut o lege, de exemplu, pentru închirierea Casei Vernescu, care să asigure un venitUSR; păcat căUSR n-are noroc de chiriași).

PS. Am așteptat de vineri, 13 decembrie până în seara de luni, 16 decembrie, când premierul Victor Ponta a anunțat că-l acceptă ministru al Culturii pe Gigel Știrbu: „E adevărat că la discuția cu domnul Antonescu i-am spus că mi-aș fi dorit o persoană cu mare prestigiu cultural, pentru că Ministerul Culturii are un anumit specific. Nu pui doar omul de la partid. E postul PNL, nu-mi permit să resping propunerea colegilor liberali”. Ar fi culmea să-l respingă pe ministrul Gigel-PNL taman președintele țării, Traian Băsescu, în zilele următoare. Venind Crăciunul și cele 11 zile libere acordate bugetarilor, m-am grăbit să predau acest articol redacției Argeș, să nu încurc lumea. Între timp, am vorbit la telefon cu marea poetă Angela Marinescu, care m-a asigurat că e mai bine să avem ministru la Cultură un *nescrător*, care să se ocupe de administrație, nu de tras sfori literare, eventual.

Liviu Ioan Stoiciu

Personal, îmi fac sincer cruce, conștientizând abia acum cine conduce Cultura în Parlament: Gigel (Știrbu), la Camera Deputaților, și Georgică (alt prenume predestinat pentru Cultură) Severin, din partea PSD. Doi anonimi, fără nici o legătură personală cu cultura română.

Talent, caracter

(urmare din pag. 3)

Învăluire a trecutului comunist, în numele perestroicii adaptate pentru România de noii guvernanți. Primind acolada iliesciană, cavalerii pseudoschimbării au patronat o „uitare” tactică a anomaliilor perioadei totalitare (doar atâția exponenți ai acesteia se mai aflau alături de ei!), o relativizare, dacă nu o denigrare de-a dreptul a exilului, a veritabilei opoziții anticomuniste în genere. Monica Lovinescu și Virgil Ierunca s-au văzut întâmpinați cu un rictus ciocoiesc, Paul Goma a fost exmatriculat de câteva reviste care au avut imprudența să-l susțină inițial, Doina Cornea și Ana Blandiana au fost tratate ca niște răufăcătoare. În schimb un Adrian Păunescu a căpătat măgulitoare ranguri politice (ca și, de altfel, veleitarul Corneliu Vadim Tudor), ajungând iarăși vedetă tv., ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, un D. R. Popescu, ultimul președinte ceaușist, de tristă memorie, al Uniunii

Scriitorilor, carierist crâncen întreaga-i viață, a devenit ditamai director al Editurii Academiei. De ceilalți nou-vechi veniți, ce să mai zic? Îi dau cuvântul Monicăi Lovinescu: „Iorgulescu îmi trimite **Dimineața** și **Adevărul**, unde mă atacă politicos dar pervers Eugen Simion (exasperat de interviul meu de la Televiziune în care demistificam, cred că fără a-l numi, pretextul «autonomiei esteticului» pentru sprijinirea puterii neocomuniste). Perversitatea stă în faptul de-a încerca să mă pună în contradicție cu teoria lovinesciană – pretinzând că trădez moștenirea intelectuală a tatei”. Ca și: „V. îi reproșează lui Pleșu că a dat revista **Literatorul** (plătită de Ministerul Culturii) fesenistilor: Marin Sorescu, E. Simion, Valeriu Cristea, Fănuș Neagu. Pleșu face exerciții sofistice să găsească argumente și până la urmă ni le comunică tot prin Liiceanu: nu noi i-am laudat pe vremuri pe aceștia? (...) **Minima moralia** e de mult o amintire”.

de GHEORGHE GRIGURCU

Camarila lui Iliescu a făcut loc camarilei lui Băsescu, cu cel puțin o vedetă păstrată bine, Andrei Pleșu (de remarcat tandrețea lui cu toți președinții de până acum ai țării, pe care i-a servit, nu fără o morgă decorativă, la treapta unor mult măgulitoare funcții). În cuprinsul noii grupări, se disting G. Liiceanu, companion gemelar al lui Pleșu, cu un discurs smucit, între fioroase execuții și toleranțe balcanice, și mai junele H.-R.- Patapievici. La ultimul, fascinația puterii se înscrie pe planul mapamondului. Cu privire la Eminescu, bunăoară, criteriul estetic e înlocuit de cel...nord-atlantic. Mă refer la cei cunoscuți sub numele de „elitiști”, a căror admirabilă statură intelectuală n-a ezitat a deveni flexibilă, îndoindu-se în plecaciuni, destinându-se apoi în confortul unor situații binemeritate, dacă vreți, din mai multe puncte de vedere. Și pe deasupra, moralizând mereu, moralizându-ne pe noi, prostimea.

Mircea Bârsilă

Mircea Bârsilă

...trebuie subliniat talentul autoarei de crea atât imagini insolite, memorabile, cât și remarcabile poeme: unele „de atmosferă”, altele – de factură confesivă.

Pasărea în lesă (Editura Brumar, 2013) este cea de a treia carte a Liliane Rus. Pe ultima copertă este reprodus un fragment semnificativ din poezia *Pasărea în lesă*, fragment pe care îl transcriem integral: „Am intrat în alt arlechin/în frigul tăios dintre albastru și alb./Sunt o pădure cu greu trezită din somn./O găleată care începe să tremure/ca dansul de hârtie al păpușii./Lumea se învârtă lângă mine.../Pasărea mea umblă în lesă”.

Motivul păsării – în diferite ipostaze și situații – apare în mai multe poezii, figurând așa-numita Anima a poetei; sau eul poetic al „naratoarei”; sau ideea de libertate pierdută...(o poezie este intitulată *Când uit să mai fiu pasăre*, iar în ultimul poem al cărții, lesa este substituită cu motivul **coliviei**).

Însăși întoarcerea în lumea copilăriei este generată de nevoia recuperării unei vârste în care raporturile cu existența și realitatea se împlineau sub semnul imaginației libere, solare, al candorii și al bucuriei de a recepta totul ca pe un spectacol minunat.

Amintirile Liliane Rus au farmec și căldură sufletească, iar lucrurile și personajele despre care scrie par a fi de acord cu ceea ce le propune poeta: să fie din nou ceea ce au fost cândva, când era ea mică și se minuna de toate cele din jur, simțind cum i se zbate bucuria sub piele „ca un fluture moale”: „Aveam talent la desen, citeam frumos,/cântam subțire, râvneam la zăpadă/cum astăzi poftesc la halviță cu nucă,/mă lipeam de vișini să caut cleiuri chihlimbarii (...)/mă minunau miresele, mirii, nuntașii,/lăutarii cu gâtul subțire și negru./trăiam înlăuntrul și-n marginea lumii vesele, melancolice,/în evantaiul

ilustratelor ei/și bucuria mi se zbatea sub piele ca un fluture moale” (*Prea netedă prea subțire*, p. 7).

Cartea cuprinde poezii despre (și pentru) mama, despre bunicul din „timpurile acelea sfinte”, despre tata, despre păsări, despre fotografiile cu mirese din perete, despre „mănușa doamnei Elza”, despre anumite clipe de dinaintea propriei nașteri (!), despre pufăitul

Pasărea în lesă

fierului de călcat, despre îmbăierea copiilor „înaintea Sfințelor Paști”, despre păpuși, despre sfârșitul copilăriei, despre îngeri, despre jupoanele scurte ale fetițelor fericite, despre frica din copilărie de „șoareci, bordeie și întuneric căzut/ca un sânge greu în zăpadă” Se configurează, astfel, un univers în care „naratoarea” este, totodată, și *actant*: „Un semn de recunoaștere:/dărele moi ale melcilor./hotarul lunecos al miracolului./ultimele lămpașe ale copilăriei însoțindu-mă neâncetat./de parcă cineva ar fi aruncat o vrajă./Și eu în inelele lor plutoare/Ca o pasăre de lemn rotită pe deget.” (*Semn de recunoaștere*)

Multe dintre poezii au un fir epic ce se rupe mereu, când vrea autoarea, spre a schimba unghiul din care este privită și trăită așa-numita „vârstă de aur”. Rememorând, poeta re-crează lumea copilăriei, atentă, deopotrivă, la dozarea stărilor și la croșetarea în spirit modern a discursului poetic.

Apelul la ofertele „memoriei imaginative” și ale memoriei afective implică o binevenită alternanță a stărilor, poeta știind să fie, cu măsură, melancolică, visătoare, idilică, genuină, ușor ironică, lucidă, tristă... Din loc în loc, seria poeziilor despre copilărie este întreruptă de câte un text în care autoarea vorbește, cu neliniște și înfrigurare, despre ea cea „de azi”, potențând, contrapunctiv, mesajul. Ilustrativ este în această privință frumoasa poezie intitulată *O rotire de ciori*: „Zile în care simt împușinarea vieții.../Umbre vinete îmi întunecă diminețile –/în florite pentru toți ceilalți./Golul din inimă, greșeala întoarsă pe toate părțile./încordarea, pe care încerc să o stăpânesc/și pe care, de bună seamă, o abandonez/rămânând trează până la ziuă./în ceasul acela cafeniu, ca o rotire de ciori./Indiferența celorlalți plutește protector în fundal./sclipește o secundă amară;/presentimentul că ceva are să se întrerupă –/anumite priveliști, rațele înotând lin./conul de liniște dizolvat în plumbul tuturor clopotelor.”

Această poezie, în care se mizează pe o repede derulare a imaginilor și pe efectul discontinuității expresioniste, se înrudește, sub aspectul tehnicii utilizate, cu cea intitulată *Film mut*: „Ochii măriți, acolo unde lumina plutește./O stradă ierboasă cu soarele care bate, ca atunci, în fereastră./Ascuțit, dureros ducatul meu de nisip./O limbă vorbită de scoici,/un glăscior de copil scrijelind nevrozele sorei Shugurie./urechile ei cercelate, salcâmi și ciorile rotite de furtună./Nemișcată, fetița, cusută de umeri – o plută de beza,/mai degrabă un fluture lovit de lumină./Ochii măriți. Tăcerea mușcată de tălpi de inox./Nemișcarea, înceată și albă – o pisică în timpul zăpezilor./Vârtejuri de îngeri în pânze fumegetoare,/Făcătoare de ploii și baloane albastre./Iele-fetițe la geamuri,/în muzici de tobe bătute cu tălpile./Film mut. Ceasuri de cârțiță zidesc un copil în nisip”.

În ambele poezii, lipsite de epicitate, lirismul rezidă în puterea de sugestie a conglomeratului imagistic – și trebuie subliniat talentul autoarei de crea atât imagini insolite, memorabile, cât și remarcabile poeme: unele „de atmosferă”, altele – de factură confesivă. Pe de altă parte, cele două poezii anticipează tematica din cealaltă jumătate a cărții unde, treptat, registrul liric se schimbă. În locul fericitelor „amintiri din copilărie” și al bucuriei de a realiza versuri catifelate apar teme și motive din sfera categoriilor negative. Melancolia dobândește accente aspre, muchia bucuriei este tot mai subțire, „ducatul de nisip” s-a năruit, rânile sufletești se măresc, iar insurgența și resemnarea se contopesc în „confesiuni” a căror eleganță este doar aparentă:

„Îmi uscam părul în adierea vântului –/răsfăț într-un abur de iunie, intrat pe fereastră./Străluceam ca o cochilie abia scoasă din întnericul nisipului,/ca un foc din lemn de tamarix, lângă plajă./Rânile mele – niște lămâi învelite în hârtii de mătase./Conturul tremurător al unui sfârșit de lume,/pe care l-aș fi înghițit ca pe cel mai bun ceai./într-o dimineață ondulată de briză./Viața nu exista,/numai acel sfârșit de lume ce atingea, miraculos,/muchia subțire a bucuriei mele tot mai răvășitoare”...(Rânile mele).

În ultimul text al cărții, modalitatea *manierată* de a scrie poezii a Liliane Rus este

„compromisă” de revărsarea interogațiilor retorice și care oglindesc o încordată stare de revoltă existențială: „Ce-aș fi putut să fiu dacă nu m-aș fi ascuns/într-o lungă așteptare sterilă,/într-o lungă lună de iarnă,/ca un fotoliu sub pânze, într-o casă pustie?/Cât aș fi putut zbura dacă nu aș fi înțepenit/într-un veșnic rămas bun,/fără următoarea bătaie de ceas./Locul moale de la fereastră:/un orfelinat care-mi șterge vârstele,/care mi le amestecă” (*Niciodată, în iarbă*).

Cartea are, așadar, un sinuos traseu *descendent*: de la luminoasele amintiri la un imaginar al cărui nucleu este sentimentul unei lungi și sterile așteptări și al înțepenirii „într-un veșnic rămas bun”.

Antologiile Adenium – cele mai frumoase poezii, cele mai frumoase proze

Editura Adenium intenționează să publice anual câte o antologie a celor mai frumoase poezii și proze scurte care au apărut în revistele literare românești, pe hârtie sau în format electronic. Antologiile pe 2014 vor include ceea ce s-a publicat mai valoros în anul 2013.

Rugăm colegii scriitori să ne trimită creațiile lor, pe care le consideră cele mai semnificative, în format electronic, până la data de 30 martie 2014, trei poezii sau o proză.

Vor fi menționate neapărat data și locul apariției textului sau textelor. Pentru certificare, așteptăm link-uri, PDF-uri sau fotografii ale paginilor unde au fost publicate creațiile.

Nu contează apartenența sau neapartența la uniunile de creație, singurul criteriu de selecție fiind valoarea textelor.

Toate cheltuielile publicării vor fi suportate de Editura Adenium.

ALEXANDRU PETRIA
apetria@gmail.com

Mihai Barbu și lumea ca ciné-verité

Mihai Barbu este profesor, scriitor, istoric literar, doctor în litere cu o teză de o originalitate frapantă despre Ion D. Sârbu, doctorat trecut la o universitate celebră – *Babeș-Bolyai* din Cluj – și, de zeci de ani, cel mai important animator cultural din Valea Jiului. Și totuși, Mihai Barbu nu se jenează să scrie permanent (și) reportaj; reportaj literar, e adevărat, gen dispărut de ani mulți, din păcate, de pe scena literaturii române contemporane. Bun observator al realității imediate și la fel de prodigios memorator al vremurilor românești trecute, Mihai Barbu scrie reportaj literar firesc, fără complexe – nici de superioritate, cu atât mai puțin de inferioritate. Reportajul cultivat de Mihai Barbu este o proză-document, o proză realistă, una cu personaje reale. De la regretații Geo Bogza, Pavel Perfil și – mai recent – Constantin Stan, nimeni n-a scris reportaj literar mai savuros decât Mihai Barbu din Valea Jiului în volumul *Cumpără înțelepciune sau 7x7=44* (Editura MJM, Craiova, 2013). Cele mai multe dintre aceste reportaje au apărut chiar în revista *Arges* din ultimii ani.

Un tragic eveniment din realitatea socialist-comunistă a cruntului deceniu '80 – „Acțiunea Autobuzul” - devine subiect cvasi-senzațional al unui scenariu marca Mihai Barbu, ajuns în documentare la protagoniștii supraviețuitori ai teribilei întâmplări, adică direct la sursă, unde nimeni din cei care au studiat fenomenul n-a mers până acum; în plus, aducând în prim plan lucruri și fapte absolut inedite după un sfert de secol. Spre deosebire de reporterii actuali, agresivi și porniți exclusiv pe calea senzaționalului cu orice preț, MB reconstituie fapte și trăiri din aproape în aproape, treptat, consemnând fără complexe inclusiv „eșecurile” documentării, acestea făcând parte integrantă din realitatea autentică.

Mihai Barbu pare a trăi pentru a relata sau consemna întâmplări aieva fiindcă realitatea este fascinantă. Acest *feed back* dă autenticitate scrisului, face ca tonul narațiunilor să fie cât se poate de firesc. Nimic strident, nimic forțat, nimic tras de păr în aceste povești de viață care - vorba unei emisiuni TV – bate filmul. Pentru MB, viața este un spectacol continuu și se impune reproducă în punctele ei semnificative. Deviza lui ar putea fi: Câtă trăire, atâta descriere! sau ...viceversa: Câtă descriere, atâta trăire! Dacă are o pană de cauciuc la mașină, reporterul se interesează imediat unde se află în spațiu și timp și, până i se repară mașina, vizitează împrejurimile, trage de limbă pe localnici, face apel la memoria istorică și, la întoarcerea acasă, așterne un reportaj. Stă cu tine la masă, la o halbă, pe-o terasă de la Balcic, și în timp ce discutați banalități cotidiene, el deja află lucruri uimitoare despre „Coasta de Argint” pe care le topește într-un

reportaj. Dar, el scrie amintiri din copilăria comunistă, din taberele școlare, din stațiunile de munte, din recentele călătorii de studii în străinătate, însemnări de călătorie în țară și aiurea, reportajele îmbrăcând adesea haina jurnalelor sau memoriilor. El știe bine ce este senzaționalul și-l cultivă cu fervoare, dar nu ca-n tabloide, se poziționează strategic de el la distanța care să-i permită să nu se intoxice, să nu-i strice bunătațe de relatare. MB descoperă senzaționalul unde ceilalți din jur nu văd decât banalul cel mai plictisitor. Aș zice, că MB selectează și cultivă un senzațional livresc și parabolic, unul al înțelepților de totdeauna. De pildă, spicuește dintr-un articol interbelic de-al lui G. Călinescu o anecdotă senzațională care-i folosește la ilustrarea unor realități de azi: „Un om visează că trebuie să cumpere un bilet în care să joace numărul cutare și că, astfel, va câștiga, cu siguranță, la loterie. Omul se conformează și, într-adevăr, câștigă. Întrebat de un amic cum a făcut, omul s-a explicat: Păi, uite cum: am visat că dacă joc numărul 7x7 câștig. Atunci am zis: 7x7=44. Și am cumpărat un bilet cu numărul 44”. Iar „divinul” critic trage concluzia că de multe ori în viață, dar și în viața literară, norocul cel orb e mai important decât știința.

Sunt memorabile relatările pelerinajelor, „călătoriilor inițiatice” la Muntele Athos și la Ierusalim, aici găsim MB un răspuns la întrebarea de ce merge omul de 2000 de ani la Ierusalim. El oferă drept răspuns o pildă reținută din cartea lui Lascarov-Moldoveanu: „Se zice că un înțelept trăia într-un oraș în care-și duceau veacul și mulți oameni fără minte. Într-o zi, înțeleptul puse deasupra ușii casei o firmă pe care era scris: **Aici se vinde înțelepciune!** Trecând pe acolo unul, care se credea prea înțelept, a văzut firma și s-a oprit. Surâse și, cum era cu servitorul său, îi dădu câțiva gologani și-i zise: - Du-te și cumpără cu acești bani înțelepciune de la negustorul acela! Servitorul merse la înțelept și-i ceru înțelepciune. Înțeleptul îi spuse: - Spune stăpânului tău că în tot ce va face să nu piardă din vedere sfârșitul! Servitorul veni și spuse acestea stăpânului său. Omul care se credea prea înțelept rămase pe gânduri. Mergând acasă, începu a pune în lucrare vorbele ce cumpărase și văzu că-i aduc mari foloase. Atunci le scrisse cu litere de aur la intrarea casei lui. Ca să fie de folos și altora...”

Aș zice că Mihai Barbu trăiește, așadar, nu doar pentru a relata cele trăite, dar, iată!, și pentru a culege înțelepciune de pe unde merge, de pe unde se preumblă mână de treburi sau pur și simplu de plăcere. Geografia frumoasă a locurilor văzute o dublează – în reportajele sale - cu istoria savuroasă a celor citite despre locuri și oameni.

Spectacolul literaturii non fiction
DUMITRU AUGUSTIN DOMAN

Facebook-ul nu produce literatură nici când postează scriitori adevărați

O idee interesantă: Bogdan Munteanu și Marius Aldea, poeți tineri din ultima generație, strâng într-un volumaș – *Cu fața la perete* (Brumar, 2013) -, sub egida Casei Studenților Timișoara și a Ministerului Tineretului și Sportului, texte de pe facebook aparținând a nu mai puțin de 50 de autori români în majoritate tineri; din generațiile mai „coapte” descoperim doar pe Emil Brumar, Ovidiu Pecican și Ruxandra Cesereanu... O primă observație ar fi aceea că autorii omit să scrie o cât de scurtă notă despre carte, dar și o notă bio-bibliografică sub profilul de pe facebook al fiecărui autor. Se impunea. Volumașul căzut în mâna unui cititor clasic, de cărți imprimate, nu înțelege despre ce e vorba aici. Poate doar intuiește că scriitorul de tip clasic – cel care scrie cu stiloul pe hârtie - este în pericol, aflând acest lucru din motto-ul semnat de Robert Șerban: „scriitorii au tot timpul hârtie asupra lor și niciunui nu-i pasă că hârtia se aprinde ușor și arde repede”.

Ziceam că e interesantă ideea apariției? Este, dar aș zice că nu neapărat și valoroasă. BM și MA s-au gândit desigur să împace cumva cultura scrisă cu cea digitală, iar intenția este laudabilă chiar pentru niște autori tineri, chestie pe care n-o acceptă, de pildă, un candidat la funcția de președinte USR, acesta găsim că internetul este suficient, nu mai e nevoie și de suportul de celuloză și hârtie pentru a ne manifesta ca scriitori. Bine că n-a câștigat alegerile, că poate deveneam cu toții exclusiv autori de bloguri și de atitudini pe facebook!

Ei bine, după ce citești într-o oră volumașul *Cu fața la perete*, constăți că există o prăpastie adâncă între literatura dintotdeauna și cea postată cotidian pe o rețea de socializare. Admit, totuși, că aici nu e vorba neapărat de literatură, ci de un fel de atitudine civică a unor scriitori, în definitiv, de literatură non fiction. Dar, dincolo de faptul că avem de-a face cu o selecție, cu o antologie, cu texte de vârf ale

genului, cartea este ușorică rău, plină de efemeride, de fulgurații simpatice, dar nu mai mult, care peste un timp ce ține de viitorul totuși apropiat nu vor mai spune mare lucru. Unele texte pot fi receptate ca mici poeme ale cotidianului, foarte puține ca tablete, dar cele mai multe sunt notații banale, normale, decente, de bun simț despre actualitatea de zi cu zi.

Cred că opiniile mele de mai sus sunt confirmate/sintetizate de unul dintre autori – Mihai Mateiu: „Am dat aici pe undeva peste o ilustrație haioasă care spunea că o carte se sinucide de câte ori ne uităm la o tâmpenie la televizor. Eu mă întreb câte povestiri excelente sunt ucise înainte de-a se naște, avortate sub forma unui post estetizat pe facebook – pentru că nu mai avem răbdare să le purtăm până cresc, pentru că ne arde să vedem căror oameni o să le placă. Comparându-le cu literatura, sunt ca masturbarea pe lângă sex...” Da, facebook-ul este un simulacru de literatură, chiar când scriitori de primă mână petrec multe ore pe cunoscuta rețea de socializare. Dacă coordonatorii antologiei ne explicau într-o notă de zece rânduri ce au urmărit cu această apariție editorială, comentăm la obiect. Așa, spunem că dacă cei doi ne propun o antologie de literatură – fie ea documentară – de pe facebook, unde eu nu am cont, atunci nu ne rămâne decât să parafrazăm pe un pașoptist care zicea că „traducțiunile nu fac o literatură” și să spunem, la rândul-ne: „facebook-ul e departe de a produce literatură!” Cel mult, taclale de un anume nivel intelectual. Prefăcându-mă a nu observa că notația lui Iulian Tănase de la pagina 51 poate fi luată ca un suprarealist poem în linia lui Daniil Harms: „Potrivit datelor oficiale furnizate de către Secretariatul de Stat pentru Culte, în județul Bacău sunt 666 de lăcașe de cult. Să nu ne îngrijorăm, frați băcăuani și de alte naționalități; peste trei zile vor fi 667”.

Un jurnal livresc și ludic

Scriitorul băcăuan Petre Isachi publică în 2013 la Editura VALMAN din Râmnicu Sărat un jurnal: *Despre mine și Dalila*. E un jurnal livresc și ludic. Livresc, pentru că timp de un an și o lună, între 25 noiembrie 2011 și 31 decembrie 2012, Petre Isachi comentează zilnic o carte, un articol de revistă, o poezie, o proză, dar mai ales un citat mai mult sau mai puțin celebru. Și este un jurnal ludic, pentru că fiecărei zile autorul îi inventează un sfânt din realitatea imediată în spiritul calendarului ortodox, de genul: „J(oi), Sf. Victoraș, procurorul din Ponta” sau „D(uminică), Sf. Atanasie Stănculescul, Întâiziditorul de la Târgoviște” sau „M(arți), Preaîmbârligătorul Viorel Hrebenciuc, dezlegare la ițe” ș.a.m.d. Așadar, parodie curată! Altfel, autorul face aserțiuni pe marginea unor citate celebre la modul: „Nu poți să nu-i dai dreptate lui Andre Maurois care susținea că „*fiecare popor râde de ceea ce se teme mai mult*”, atunci când studiezi *râsul caragialian*. Pentru râs trebuie să existe întotdeauna triumful clasic. Te rogi, citești, visezi, scrii singur, dar nu poți râde singur. De ce se teme oare cel mai mult și mai mult poporul nostru? De el însuși! De drobul de sare.”

De unde titlul? Scriitura, găsește autorul, este ca Dalila: „seducătoare, frumoasă, oximoronică, demonică, imprevizibilă” etc. Iar jurnalul lui Petre Isachi ...Samson este o continuă luptă cu scriitura Dalila.

lector

1 Decembrie - Ziua națională a românilor

SIMBOLURI ȘI SEMNIFICAȚII ÎN ROMANUL MARI UNIRI (II)

(urmare din numărul trecut)

Titlul romanului reunește, de asemenea, sub un simbol polivalent, dureroasele realități istorice și sociale care au precedat Unirea: „Este deosebit de semnificativ faptul că titlul simbolic *Sacrificiul pus de Mihail Diaconescu pe coperta romanului său dedicat Marii noastre Uniri, precum și toate dezvăluirile epice pe care acestea le conțin pot fi înțelese cu adevărat doar prin raportare la unul dintre cele mai importante capitole ale dogmei ortodoxe, respectiv la teologia jertfei. De fapt, teologia jertfei luminează nu numai înțelesurile cutremurătoare ale titlului, ci și tot ceea ce este mai original, mai autentic și mai revelator în acest roman*”.

Revenim, așadar, la jertfa Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu, prin care a fost restaurată și reînnoită firea umană, iar omul a fost scos de sub blestemul păcatului adamice, tras din împărăția morții și redat luminii și vieții, fiindu-i deschisă astfel calea spre mântuire.

Putem însă apela și la legenda lui Manole care ne spune că nimic valoros și trainic nu se poate realiza fără jertfă; ea, jertfa, este temelia faptelor de valoare.

În concluzie, istorica înfăptuire a națiunii române la 1 decembrie 1918 nu putea să fie înfăptuită fără jertfă. Românii și-au adus prinosul de jertfe sfinte pe altarul Unirii.

Visul lui Romulus. Romanul începe cu un vis. Romulus este cel care visează execuția prin tragere pe roată a trei bărbați care îi păreau cunoscuți. Acești bărbați sunt de fapt cei trei conducători ai răscoalei din anul 1784, Horia, Cloșca și Crișan. Visul are menirea de a aduce în prim-plan suferința de secole, împilările și nedreptățile pe care le-au avut de suportat românii din Ardeal. Visul respectiv este simbolul ce trebuie să provoace o veșnică aducere aminte a acestor evenimente, precum și a eroilor care s-au jertfit de-a lungul timpului. Ei nu trebuie uitați, pentru că „*Horea, martirul, suferise și se jertfise pentru mântuirea neamului românesc*”.

Marele bordel imperial. În evocarea epică și simbolică a Vienei, Mihail Diaconescu plasează imaginea stranie, șocantă, a unui bordel de lux, construit ca un monument arhitectonic sfidător și conceput de patronii săi ca un paradoxal loc al celor mai rafinate, dar și mai sordide și mai căutate plăceri ale celor mai exclusiviști aristocrați, industriași, bancheri și oameni politici austrieci. Marii potenți ai imperiului dualist apar aici ca niște codoașe ordinare.

Marele bordel imperial, adică Viena habsburgică, este o fabrică de escroci și bandiți internaționali, însetați de putere sadică, de averi nemuncite și de glorie nemeritată.

Aici, unde piața ofertelor cu sisteme filosofice este abundent aprovizionată, nimeni nu mai crede în lumea ideilor. Barbaria cinică a marilor potenți ai lumii nu are limite. Printre rânduri ni se spune că politica imperialistă și expansionistă a Imperiului dualist este o utopie nefastă, extrem de periculoasă. Este o politică asociată cu disoluția sufletească a celor mari și puternici. În cuprinsul acestei disoluții, bucuriile, a căror esență este de ordin spiritual, au fost demult înlocuite cu satisfacții. La Viena, preaputernicii zilei sporesc Răul din lume, cu o satisfacție sadică și nedomolită.

Contradicțiile violente, catastrofale sau numai bizare și grotesci ale Imperiului sunt concentrate în simbolul polivalent al marelui bordel imperial. *Das Lustprinzip*, care fundamentează existența bordelului, le produce pseudointelectualilor din Imperiu doar zăpăceala minții, iar celor cu bani și putere – doar o sete

ne bună de viață porcească.

Lângă bordel este o baie publică și un restaurant ultraexclusivist. „*Cele trei întreprinderi, explică Romulus Brad, au, de fapt, aceeași patrone... și același mareț Lustprinzip ca teme filosofice (...). Cu toate că bordelul are un nume atât de suav, i se spune Lotosblume, vienezii îi zic, tocmai ca o recunoaștere generală a importanței sale politice, dar mai ales a caracterului său ultraexclusivist, Marele bordel imperial sau, mai concis, Bordelul imperial (...). Bancherii, conții, ducii și arhiducii, toată lumea bună ahtiată după plăceri delirante onorează bordelul la intervale bineștiute. Aici își fac o bună parte din calculele lor oculte cele mai importante cliți ale paraziților sociali din Imperiu (...). În măreția bordelului ca instituție elitară se concentrează însuși destinul Imperiului*” (fragment din capitolul IX).

Simbolul bordelului sugerează amestecul de lejeritate, cinism, cruzime, perfidie, depravare, rafinament sofisticat, excesiv și decadentă frivolă din capitala anacronicului Imperiu dualist. Este un simbol polivalent.

În explicațiile lui Romulus Brad, căruia ororile și crimele ieșite din cinism și din indiferentismul moral îi repugnă, sesizăm un amestec aparte de revoltă, ironie, sarcasm, satiră necruțătoare și ură. Mai ales, ură. Este un aspect deosebit de interesant al artei epice diaconesciene. Satira morală, socială și politică, plină de dispreț, este dominantă în unele capitole ale romanului.

Și în alte romane diaconesciene apar scene simbolice prezentate dintr-o perspectivă satirică necruțătoare. Sunt scene populate cu figuri caricaturale, oribile și grotesci. Narând asemenea scene, în loc să zâmbească, romancierul devine sardonice. Scenele devin mohorâte, apăsătoare. Sunt violente, încrâncenate și convulsive. Autorul extrovertit renunță la caracterul obiectiv, detașat, al relatării românești. Narează, în schimb, fapte istorice insolite sau, pur și simplu, cutremurătoare. Metaforele prelungite, respectiv alegoriile, care susțin romanele parabole, și supraabundența simbolurilor imanenței prefac paginile în vehemente poeme în proză, în pamflete rostite pe un ton violent și patetic, necruțător.

În astfel de scene, proza diaconesciană echilibrată și gravă, devine dintr-o dată impulsivă, aspră, șocantă. Totul în exprimare este întors pe dos.

Visul Laurei. După o zi petrecută cu logodnicul său Nicolae, Laura are un vis simbolic, în care ea și logodnicul său se întâlnesc în undele unui râu care devine din ce în ce mai năvalnic. La un moment dat, îndrăgostiții sunt despărțiți de valurile de apă repezi și adânci. Ea simte că se sufocă în apa care o învăluie.

În popor se spune că atunci când visezi o apă mare și turbure, cu siguranță ți se anunță o boală grea sau necazuri. Lupta pe care Laura o poartă în vis cu valurile este simbolul luptei cu greutățile care vor urma în timpul războiului, al durerilor pe care le va avea de îndurat, trebuind să trăiască timp îndelungat cu spaima că moartea și războiul îi vor răpi logodnicul. Va trebui să lupte cu nesiguranța vremurilor, cu temerile de tot felul, precum și cu un dor sfâșietor care îl urmărește, bineînțeles, pe iubitul ei Nicolae. Toate acestea sunt asemănătoare cu o apă mare, vijelioasă, care o împresoară, o învăluie, fără a-i lăsa posibilitatea de a lupta; sau cel puțin lupta pare fără sorți de izbândă: „*Abia când încercă să-l atingă înțelese cât de puternic este șuvoiul care-i purta în neștire. Apa o smulse din brațele lui. Se lăsă lovită, amestecată cu valurile, scoasă*

la suprafață și din nou afundată. Se sufoca”.

Valurile care-i despart pe cei doi sunt tocmai vicisitudinile războiului, durerile vremurilor pe care le trăiesc, mai concret – ceata de fanatici condusă de sângerosul criminal Werböczi, cel ce le va aduce moartea, despărțindu-i pentru totdeauna chiar în momentul în care se visau uniți pe vecie prin sfânta taină a cununiei.

Vasile Mangra, simbol tragic al eșecului. Mitropolitul Ardealului Vasile Mangra era considerat de unii, în mod eronat, omul de încredere al puterii grofești de la Budapesta, pentru o sumedenie de concesiuni făcute acesteia, în defavoarea propriei națiuni. De aceea atunci când a fost necesară numirea unui nou mitropolit la Sibiu, el părea singura persoană convenabilă pentru putere. Vasile Mangra este chemat pentru discuții în acest sens de către contele Istvan Tisza. Acesta îi spune că în scaunul mitropoliei de Sibiu nu va putea fi înscăunat decât un prelat loial guvernului, deoarece, în vremuri tulburi, nu putea să riște numirea unei persoane care să ia atitudine, să protesteze sau să provoace masele împotriva legilor nepopulare pe care le adopta față de români. Mitropolitul va trebui să fie veriga de legătură între guvern și popor. Contele Tisza repetă mereu că dorește la Sibiu o persoană loială, nu una ostilă puterii, așa cum a fost mitropolitul Ioan Meșianu.

Vasile Mangra are, totuși, o atitudine de prudență, iar uneori de respingere a propunerilor venite din partea contelui. Își dă seama că este solicitat să devină o unealtă mârșavă de represiune și anihilare chiar a propriului popor, de aceea îi spune contelui că misiunea unui ierarh nu este una politică și cu atât mai puțin oportunistă. Încearcă astfel să refuze oferta contelui.

Mai ales spre finele războiului, Vasile Mangra rămâne pradă unor teribile tensiuni sufletești. Nu reușește să-și limpezească gândurile și să ia decizia corectă.

În această stare mitropolitul are un vis. Este, și acesta, un vis simbolic. Astfel, în prima parte din vis el se vede orbecând pe celălalt tărâm, al morților. În jur sunt diavoli, dar și îngeri. Aleargă în toate părțile confuz, urcă și coboară prin locuri abrupte, întunecoase și înfiorătoare: „*Îngeri și diavoli se perindau prin fața ochilor săi într-o înlănțuire confuză. Din cauza beznii și a canalelor desfundate nu reușea să înainteze prea iute. Cobora și urca. Și iar cobora prin pâcla compactă și aerul dens, îmbâcsit de duhori, poticnindu-se, lovindu-se de ziduri, de trăsuri și de oameni necunoscuți, amenințat de curgerea sumbră a timpului și de primejdii neștiute*”.

Această parte din vis este simbolul chinurilor sufletești insuportabile trăite de mitropolitul Vasile Mangra. Conștiința sa încă pendulează între bine și rău, între înger și demon, între diurn și nocturn, între sus și jos. Încă nu este definitiv pierdut.

Mai departe Mangra se vede orbecând printre clădirile înalte ale unei metropole, care nu este alta decât capitala Imperiului Austro-Ungar. Această călătorie îl umple de spaimă. Înțelege, în cele din urmă, că nu clădirile de la Viena îl amenințau, ci zidurile Parlamentului de la Budapesta, gata să se prăbușească. Deși este înspăimântat și dorește să fugă, rămâne pironit locului. La tribună începe să vorbească contele Tisza.

În acest scurt fragment apar alte simboluri. Zidurile Parlamentului gata să cadă sunt simbolurile puterii imperiale, de care este amenințat și stăpânit. De sub hipnoza acestei puteri malefice el nu se poate sustrage. Faptul că palatul este o ruină și totul în jur stă să cadă

În explicațiile lui Romulus Brad, căruia ororile și crimele ieșite din cinism și din indiferentismul moral îi repugnă, sesizăm un amestec aparte de revoltă, ironie, sarcasm, satiră necruțătoare și ură. Mai ales, ură. Este un aspect deosebit de interesant al artei epice diaconesciene. Satira morală, socială și politică, plină de dispreț, este dominantă în unele capitole ale romanului.

simbolizează iminenta prăbușire a imperiului. Înconjurat de ruine, contele Tisza continuă să țină totuși același tip de cuvântări sinistre reliefând astfel incapacitatea politicianilor de a înțelege că sunt la un pas de prăbușirea imperiului, la mică distanță de prefacerea în nimic a vechilor legi și a idealurilor politice anacronice.

La un moment dat, contele Tisza nu mai vorbește în Parlament, ci într-un bordel. Continuă să spună ceva ridicol, grotesc „despre rolul istoric al claselor aristocratice, despre destinul lor triumfal în istoria lumii”⁵, înconjurat fiind de o lume pestriță și abjectă, o lume de prostituate, bețivi, aventurieri politici, golani, escroci și bandiți adunați la bordel.

Tisza își latră furibund sau patetic, plin de aplomb, frazele lui răsuflete, stimulat de atenția binevoitoare a târfelor, excesiv spoite pe față. Paralogisme (erorile de raționament făcute cu bunăștiință) acestui criminal și clown al istoriei sunt țipate pe un ton suficient și isteric, mereu patetic, mereu fudul.

În această scenă, semnificativă pentru exhibiționismul, suficiența și fudulia lui Tisza, îndeosebi pentru esența criminală a personalității sale scindate, totul este simbolic. Totul este oribil, caricatural și hidos. Totul este plin de pete murdare, slinoase, atent distribuite în scenă. Totul este halucinant. Este cumplit. Este grotesc și morbid.

Tot ceea ce este oribil și depravat, criminal, mai ales, în politica iresponsabilă a Imperiului dualist, s-a adunat în visul simbol al lui Mangra, în care marele impostor moral Istvan Tisza apare ca patron și client al unui bordel sordid de la Budapesta.

Cuvântarea solemnă și patetică rostită de Tisza la bordel are, bineînțeles, și ea, un apăsător caracter simbolic. Ea este menită să arate că prostia fudulă și periculoasă, mereu solemnă, a unor politicieni găunoși, cu apucături de mari bandiți internaționali, nu are leac.

În scena de la bordel apar, de fapt, mai multe simboluri comunicante. Caracterul simbolist (neosimbolist) al prozei practicate de Mihail Diaconescu este astfel puternic subliniat.

Întreaga scenă politică a momentului, prezidată de contele impostor și bandit internațional Tisza, este simbolizată printr-un bordel în care, ca și la Viena, sunt reunite lepădăturile societății: „Satisfăcut de aplauzele târfelor și ale clienților de bordel, clovnul și contele Tisza ședeau gol și pârș în mijlocul încăperii, cu cărmurile fleșcăite pe el, cu obrajii căzuți, cu privirile tulburate. El era patronul și cel mai important client al localului (...). La fel ca deputații guvernamentali din Parlament, târfele îl aplaudau cu o frenezie nebună. Unele dintre ele râdeau isteric, satisfăcute, ca la o glumă porcoasă”¹⁰.

Tot în vis, lumea este simbolizată printr-un spectacol de teatru în care ideea principală este bătaia care se dă între bine și rău. Actorul principal în această piesă, clovnul, nu este altul decât același conte Tisza. El este simbolul minciunii, al fărâdelegilor, al tiraniei politice, al demagogiei sinistre, al șantajului, al abjectului, iar târfele și celelalte prezențe umane caricaturale și groteschi sunt simboluri ale politicianilor.

Vasile Mangra înțelege, spre final, că Tisza este întruchiparea unui demon sângeros și meschin, capabil de toate răutățile.

Găsesc neapărat necesară prezentarea fragmentului în care autorul realizează o excepțională conturare simbolică a rolului pe care contele Tisza l-a avut la momentul respectiv în politica imperiului. Mitropolitul Mangra „asista, de fapt, la un spectacol impudic de teatru, la jocul mereu reluat între bine și rău, dintre frumos și hidos. Tisza avea ceva din masca grotescă a unui clovn. În jurul său, totul trecea de la festivitate și mască solemnă la travestire și teatru obscen. Scena lumii era luminată intens și feeric. Se auzeau tarafurile cu țigani lăutari. Niște tunuri bubuiau undeva, departe, prin prăpăstiile nopții și ale visului. Dar poate că nu

erau tunuri. În această ficțiune feerică, sticlele de șampanie pocneau prea energic”¹¹.

Odată trezit, Vasile Mangra se simți acoperit de mizeria lumii din vis, buimac și îngreșat. Știa că face parte și el din această lume. Își alesese cu mult timp în urmă locul aici. Acum i se părea mult prea târziu pentru a mai schimba ceva. Mangra este un personaj tragic.

În scenele pline de variate simboluri ale descompunerii, în care apar personajele Tisza și Mangra, scrisul lui Mihail Diaconescu devine aspru, tăios, corosiv, expresia unei conștiințe torturate. Istoricul, teologul ortodox, scriitorul, sociologul, politologul și moralistul colaborează cu pamfletarul plin de sarcasm, pentru a da romanului o atmosferă paradoxală, ca de coșmar, pe cât de violentă, de insolită și de stranie, pe atât de acaparantă.

Aceeași atmosferă apare în scenele cu aristocrația Vienei. Frenezia desfrâului, voluptatea cinismului, a cruzimii smintite și sadice, dar mai ales a crimelor de imense proporții fac din acești aristocrați niște monștri. Marii bandiți ai politicii, escrocii și perverșii Vienei, dau tonul unei pseudoculturi crepusculare. Viena trufașă, elegantă, aristocratică și versatilă, ahtiată după plăceri vinovate, poleită cu aur și argint, este, de fapt, o *maxima cloaca mundi*, colcăind de afaceri tenebroase și de viermii neadormiți ai neliniștii.

Simbolurile dezastrului într-o viziune expresionistă. În memoria afectivă a celui ce citește ultimele capitole ale romanului *Sacrificiul* rămân înscrise definitiv imaginile șocante ale Vienei imperiale pustiite de ploi putrede, de frig și de foamete, dar mai ales de o spaimă atroce, asociată cu finalul primului război mondial și cu sentimentul general al locuitorilor ei năucii de evenimente că dezastrul Apocalipsei și „amurgul omenirii” (*Menschheits Dämmerung*) zdrobește și prefacă în nimic nu numai anacronicul stat bicefal, ci lumea întreagă, asaltată de nebunie, de violență și de îngerii morții. Relatarea romancierului devine sobră și aspră. Catastrofele istoriei pot fi relatate sec. Tablourile simbolice și arta epică cu care este zugrăvită atmosfera sinistă, crepusculară, a Vienei cutreierate de fantomele istoriei, de regimentele românilor din Ardeal, comandate de generalul Boeriu, de oameni flămânzi, de vagabonzi și de tâlhari de ocazie, dornici de pradă ușoară, sunt unice în literatura română și europeană.

Descrierile care compun aceste tablouri sunt nu numai memorabile, ci și eficiente în economia ansamblului epic. Schimbarea caleidoscopică a imaginilor transformate într-un șuvoi de impresii puternice accentuează dramatismul situațiilor. Subliniază apăsător și convingător ideile și mesajele autorului, variatele aspecte simbolice puse de el în text. Datorită lor, continuitatea epică devine la un moment dat explozivă și tunătoare, încheiată tragic, sugerând descompunerea și prăbușirea.

Un simț acut al nuanțelor caracterizează descrierea Vienei. Originalitatea stilistică diaconesciană, fondată pe dispunerea savantă a tropilor în textele narrative, în cele cu caracter reflexiv (sapiențial), dar mai ales în cele descriptive, este puternic evidențiată de tablourile Vienei în zilele marilor dezastruri ale Imperiului bicefal. Caracterul insolit al tropilor și al dispunerii lor în texte, cu care arta epică diaconesciană ne-a obișnuit, sunt evidente, și ele, în aceste tablouri.

Este necesar să subliniem faptul că Mihail Diaconescu înțelege prăbușirea Imperiului dualist ca pe o *implozie* sub apăsarea propriilor fărâdelegi morale. În acest sens, simbolul *marelui bordel imperial* este asociat cu simbolurile dezastrului și cu viziunea expresionistă puse de scriitor în text.

Sesizăm, de asemenea, în utilizarea acestor simboluri ale capitalei imperiale Viena o influență a strălucitei opere de jurnalist a lui Mihail Diaconescu.

În romanul *Călătoria spre zei*, scena războiului, în care marele rege Burebista este rănit, este croită după modelul sublim pe care

Mihail Diaconescu l-a avut în evocarea Daciei din poemul filosofic și sociogenic eminescian *Memento mori*.

În romanul *Sacrificiul*, simbolurile bordelului și ale dezastrului imperial pot fi asociate cu un text eminescian care vorbește despre prăbușirea internă a unor civilizații, prin slăbirea resorturilor lor morale.

Poetul nostru național, a cărui activitate de gazetar ne uimește și ne cucerește sufletește prin marea înălțime a situației sale filosofice, morale, civice și patriotice, ne oferă, într-un text de o excepțională valoare, idei ce se cer a fi reținute. Reproducem acest citat fără să uităm că indivizi obraznici, fără caracter, fără cultură și fără o minimă situație morală, dar, mai ales, fără cea mai vagă urmă de rușine, impostori care se autoproclamă oameni de cultură, când, de fapt, ei nu sunt decât niște bieți manipulatori de cultură, ar dori să elimine din dezbaterile literare și civice toate textele gazetarului Eminescu.

În volumul Mihail Eminescu, *Opere*, vol. XII, Editura Academiei, 1985, pag. 221, găsim un articol în care poetul național al românilor îl citează pe savantul german Leo Reinisch. Egiptologul Reinisch argumentase, într-o strălucită analiză a moravurilor, decăderea culturii, civilizației și a statului de pe Nil.

Decăderea Egiptului, arată Leo Reinisch, începe atunci când acesta s-a lăsat invadat de „numeroșii negustori semiți: fenicieni, arabi, evrei, cari se așezaseră în Egipt și au zguduit conștiința de drept și stricta ordine a poporului prin uzanțele lor de afaceri și prin vânătoria de câștig. Întâi s-au demoralizat servii și sclavii, apoi veni un regim al metreselor, căci cei mari cumpărau sclave siriene și etiopiene, le încărcau cu bogății și-și neglijau soțiile proprii. Pofta desfrânată de câștigare de averi, o nemărginită goană de plăceri a adus o deplină răsturnare a raporturilor sociale. Familii celebre se ruinară și sărăciră, iar în locul lor se iviră parveniți fără rușine. Oamenii ce nu avuse[se]ră nimic ajunsă să posedeze bogății, palate, grădini, sclavi și comori, se îmbulziră în toate sferele și câștigă până și intrarea la Curte. Cine simțea în sine instinctul irezistibil de a fura, dar vrea să practice acest instinct în mod conștiințios, n-avea decât să meargă la percepție, să-și ia patent de hoț și să se înscrie la breasla pungășilor. Aceștia aveau un staroste la care se depuneau toate lucrurile furate în Egiptul întreg și cine voia să reintre în posesiunea lucrurilor sale mergea la staroste, care-i restituia lucrurile după ce plătea o provizie pentru hoț. Ba regele Rampsinit însuși dete mâna fiicei lui iubite celui mai mare hoț din țară care ducea de nas și poliția publică și cea secretă și, deși în Egipt nu erau jurați, scăpase de condamnare și era recunoscut ca omul cel mai cu minte din țară. Atât de jos căzu Egiptul, acest străvechi leagăn al culturii, care prin hârnicie și muncă ajunsese la cea mai mare înflorire”.

Mai ales în scenele cu evocări vieneze este evidentă vocația de moralist sever a lui Mihail Diaconescu.

Metafizica personajelor simbolice care suferă ororile unei societăți decăzute și violente proiectează totul într-o ordine universală, mai presus de oameni, de istorie și de lume, în Absolut.

În acest sens, antropologia și morala creștină susțin desfășurările epice. Teologia jertfei și a răscumpărării dă dens romanului.

5 Preot prof. univ. dr. Dumitru Radu, *Fundamentele teologice ale fenomenologiei native*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2005, cap. „Teologia jertfei – fundament al romanului *Sacrificiul*”, pag. 170.

6 Mihail Diaconescu, *Sacrificiul*, Editura Cartea Românească, București, 1988, cap. I, pag. 8.

7 *Idem*, cap. XII, pag. 261.

8 *Ibidem*, cap. XVI, pag. 343.

9 *Ibidem*, pag. 344.

10 *Ibidem*, pag. 344.

11 *Ibidem*, pag. 344.

În scenele pline de variate simboluri ale descompunerii, în care apar personajele Tisza și Mangra, scrisul lui Mihail Diaconescu devine aspru, tăios, corosiv, expresia unei conștiințe torturate. Istoricul, teologul ortodox, scriitorul, sociologul, politologul și moralistul colaborează cu pamfletarul plin de sarcasm, pentru a da romanului o atmosferă paradoxală, ca de coșmar, pe cât de violentă, de insolită și de stranie, pe atât de acaparantă.

Mihai Octavian Ioana

Țâfnă

De ce am cearcăne? Sunt trist cumva?
Ce m-ar putea mâhni atât de tare,
Încât să nu mai văd cum brusc apare
Pe turnuri luna, vânăta și ea?

Mă-ntreb ce-aș vrea și simt că nu mă-mbie
Nici pruncul de la sânul mamei sale
Nici florile ce s-au ivit pe vale
Nici mingea verde din copilărie.

Nu-mi trebuie nimic din gara toată
Nici roțile sălbatice de tren
Nici valuri sufocante de polen
Nici țevi prin care seara calm înoată.

Căci cerul ca de fulger în două porți se sparse
Și se făcu pe lume doi ochi vicleni de fată
Pe care eu, văzându-i, mă-nfățișai îndată
Un serv galant să intru la genele întoarse.

Vreau brațul ei ca pânza de zăpadă
Cu carnea albă – albă lângă cot
Și părul său muiat în aur tot,
Sclipind bogat pe roua din ogradă.

Voi trece țănoș printre toți atunci,
Nepăsător ca un vampir prin vamă,
Dacă aș ști că-n preajmă-i ea mă cheamă
Cum merele vecinilor pe prunci.

Edict

Nu mai răsare soarele.
Nu se arată din culcușul ei albastrui luna.

Dintre fulgere și primejdii
Nu se ridică decât
Aura înroșită a martirului.
Neputința de a șovăi,
De a se supune.

Cuvintele cad fără glorie
Și limba care le-a rostit
E arsă și vânăta.

Morți sunt crinii amurgului
Iar sub lujerul lor
Un vierme se-mbuibă
Biruitoar, s-ar putea spune,
Biruitoar.

Ochii mi-i odihnesc pe femei

Când, la ora 3
a după-amiezii,
îmi pun capul
pe geamul tramvaiului,
ochii mi-i odihnesc pe femei.

Pe părul lor moale,
pe hainele bine alese,
pe ochii
a căror privire
trece dincolo
de mine,
în gol.

E o oboseală de vită
în oasele
și-n organele mele
și singura alinare
cu puțință
este ca,
din goana tramvaiului,
să disting o siluetă,
o frumusețe
răpitoare,
care să mă tragă cu o
cârjă fermecată și
să mă țină în mrejele ei
măcar
pentru o vreme.

Pluralul majestății

Pe această insulă
locuim noi, poetul,
într-un nebinecuvântat
naufragi.

Caravela imperială
de-abia, de-abia
și-adună echipajul
de prin tavernele și locantele portului.
E nevoie pentru asta
de bani sunători
de butoaie de rom
și de vorbele mieroase
Ale femeilor cele viclene.

Sub loviturile tunurilor
Santa Esmeralda își va înălța
marele pavoaz
înainte de prima noapte cu lună plină
și-ntreg orașul
va saluta cu urale
îndepărtarea în larg.

Chiar și așa
nu se știe însă dacă secundul
va observa
în noaptea cu vânturi sălbatice
și ploii nemiloase
flăcările inimii mele
cu care voi face semnele convenite
ale naufragiaților dintotdeauna.

Mai nădăjduiesc
să mă întorc
cu sufletul încă în mine
la casa bătrânească de pe colină
și la pădurea de fag
pe care nu mi-o scot pot scoate
din minte
după cum se află
în marginea drumului.

Nicoleta Onofrei

Obişnuiește să își măsoare suflul
Între vârful bocancilor și acoperișurile caselor
Printre carcacele porcilor
Odată cu bătaia aripei dreptelei negre
Zburătăcind mai sus de șoimi
Bate cimentul ca bongosul sângele
În timp ce aborigenii își ascut limbile
În gâtlejurile fripte de sete
Afară – forfotă
Și doar izvorul în care își adapă setea se aude

De la început

Garguiul și-a pus capul pe piatră
Și-a pus capul pe piatră
Și a stat în amorțire
La auzul iernii
De la început
Femeia dansa în jurul focului
Sângele curgea prin vine
Prin vene
Și încălzea ca un must
Prefăcut abia în vin
De la început

Te gădilă pe spate în liniște
Atunci când și guguștiucul tace
Și își plimbă capul curios
Sau poate își curăță penajul împingând cu
ciocul carnea
Ochii nu știu dacă să-și mărească pupilele
Și atunci se lasă pleoapele
Se lasă ele
Taci
Un copac un guguștiuc
O statuie
Mii de fire de iarbă

Premiul Revistei Argeș la Festivalul Grigore Hagiu - Galați, 2013

Grăunte de pământ se uită la tine
Și toate tac

Nu

în jurul nostru
omizile își croșetează fierea
șes în cercuri
păienjenisuri cu venin
nu știu că pe calea pietruită de ele
vin ploile de vară
nu știu că florile nu mor
când vor ele
privesc puțin apoi
nu-i nimic
mergem înainte
luând omizile și așezându-le
departe de drum

am coborât scările beciului
am așezat butoiul cu fundul în sus
am pus două moșoaipe pe el
în ele vin
noi, gândacii și șobolanii
ne împăcam bine
ei mâncau de sus
ce mai era
noi beam de jos
ce mai era

păianjenii își întindeau plasa
în beci
lucrau în liniște
nu-i deranjam
lucrau sigur
n-am crâcnit
am fost companioni

când piciorul patului a fost stâlp
de casă pentru unul dintre ei
nu-i deranjam și n-am crâcnit
iar a doua zi nici măcar atât

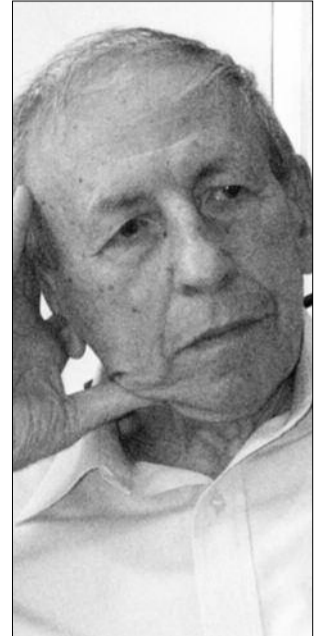
Cu spatele gol

O groapă cu șerpi și vulpi
Lipitori se dădeau dame bine
Arătându-și colții crezând că-s perle
Un punct a rămas în afară
Omida-fluture
Zburând numai când și cât vrea să zboare
Ochii-i mii forfoteau în jurul razelor
Se închideau și se deschideau
Miopi
Omida-fluture puflăia
Pe rotocoale de fum
Pe șiruri rotocoale de perle - mărgele

Cu spatele gol omida-fluture s-a retras
Ochii îi străluceau ca lumânările
Și nu avea nevoie de altă lumină

Black night /i'm bad like jesse james

era o vreme când
gândacii stăteau agățați de perdele
ca beculețele de crăciun în pom
era o vreme când
în aer se simțea un
oarecare miros de măsă stricată
da, era acea vreme când
tata își ascuțea de zor
cuțitele de tăiat porci în grădină
săltându-și puțin nasul în vânt
în așteptarea mirosului de sânge
în acea vreme s-a întâmplat
că lașul l-a înjunghiat în spate

Paris

Paris. Nici în vis... Linie moartă. Vagoane de marfă. Lemne, cărbuni, var, sare, saci de ciment, cabluri, motoare, mărfuri industriale... Umerii tăbăciți, spatele încovoiat, palmele, carne vie. Păcătos. Ticălos. Studentul cel mai bun. Media 10. Șef de promoție. Femeia... Agresată... Violată... Vătămată... Ce dacă era prostituată!... Nimeni nu se întreba, nu se interesa dacă n-a căzut cumva într-o capcană. Chiar dacă femeia vindea plăceri. Dar avea martori că a țipat când era înjunghiată...

Student de teologie. Nu merita să intre în profeție. Cu atât mai puțin în învățământul universitar, unde avea dosar. Nici măcar diacon la o bisericuță unde să stingă mucerile de lumânări. Dat afară din cămin. Dormea pe apucate prin sălile de așteptare ale gărilor. Prin ganguri. Prin cimitirul de mașini. Când putea și în cimitirele morților. Creștin, ortodox, catolic, armean, evreiesc, ce conta... Cavouri neisprăvite. Cripte părăsite. Vagoane și alte vagoane. Cu mărfuri fel de fel. Cânta pe la înmormântări. La pomeni. Da meditații când avea cui. Îl chinuia pofta de femei. A găsit una potrivită. Vindea bilete și făcea curățenie la o toaletă din Gara de Nord. Și n-avea el cât dorea ea...

Profesorul. Protectorul. Îl caută. Frizerul. Dușul. Haine noi. Un concurs de burse în străinătate. Uimește comisia din țară. Apoi și pe cea din universitatea de la Sorbona. Teza lui de doctorat: Originea credințelor și religiilor. Căuta argumente să demonstreze că toate tendințele sunt justificate. Și la fel de îndreptățite la existență. Că toți oamenii sunt identici în clipa când vin pe lume. Nimeni nu se naște brahman, olimpiar, ebraic, creștin, budist, islamist... Idei care stârneau dispute. Publica prin reviste. "Vezi să nu te îndepărtezi de Hristos!", îi scria profesorul din țară. "N-am ajuns până acolo!"

Viață monahală. Dorință. Aspirație. Și atât. Dar nu este lăsat să se facă uitat. Studente. Asistente. Parașute. Escorte. Însoțitoare de lux. Amante. Dame din corpul diplomatic. Din instituții... În evidența poliției. Eventual, pericol social. Parisul are fete. Femei. Care trebuie asigurate. Protejate. Ferite de orice agresiune. Și el? Pe unde trece, pe unde se duce faima i-o ia înainte. Boul Apis. Minotaurul. Centaurul. Taurul Parisului. Românul acela cu scula mare... Roiesc în jurul lui tinere și femei de vârstă mijlocie. Nu poate să scape de ele. Alege. Le avertizează. Sunt curioase. Își asumă orice risc...

Dar nu-i mașină de reproducție! Mecanism de plăceri! Tânăr om de știință. Pune probleme. Creează o poziție. O adevărată cabală a unor teologi. Un renegat. Un impostor. Îl declară pe Dumnezeu egal cu alți zei. Blasfemie. Întoarce istoria pe dos. Bogomil. Nestorienii. Preoții blânzi din Alexandria. Evangheliile. Epistolele. Faptele Apostolilor. Apostolul Pavel. Împăratul Constantin cel Mare, primul creștin din scaunul imperial. Întâiul Sinod. Conciliile. Totul trebuie revizuit. Revalorificat. Un flăcău venit de pe meleaguri valahe propune altă orientare a cercetărilor. O diversiune? O deviere? Nu cumva conștiința sa pregătește venirea Anticristului? Sexul lui exagerat... Patima sexuală... Nu sunt ele semne doveditoare?

Totul se afla la acest nivel de iritare și întrebări. Poate un foc de paie care s-ar fi stins fără urmă. A trecut timpul când ereticii erau arși pe rug. Decapitați. Spânzurați. Suntem în perioada luptelor de opinii. Până când? Se poate ca totul să fi rămas la Sorbona în acest stadiu. Dacă nu s-ar fi produs catastrofa care a zguduit întreaga lume științifică. Care a agitat apoi și restul populației.

A dispărut din campus o studentă. Multră. Fiica unui mare om de afaceri și ministru în

guvernul țării ei. Împotriva familiei, cântăreață de muzică ușoară. Prezentatoare de modă. Concursuri de frumusețe. Câștigate. Dar de la o vreme toate acestea au rămas în trecut. Și-a ales arhitectura. Studentă eminentă. Niște proiecte ale ei au stârnit valvă.

În zadar a fost răscolit campusul. Parisul tot. Poliția în alertă. Serviciile o dau din colț în colț. Se arătaseră neputincioase și altă dată. Când a fost ucis în același campus un adevărat savant, Ion Gulianu. Nici până azi nu s-a dezlegat misterul.

O simplă declarație. Ca mulți alții, rămas în libertate. Dar știa că este urmărit. Până la urmă l-au arestat. Fără alt argument decât că a fost văzut cu victima împreună în ultima seară. Și lipsea alt suspect. Dumnezeu să te ferească de poliția franceză. Nu se poartă cu mânuși. Și apoi era și supusă presiunii din afară. Paparazii. Jurnaliști. Televiziuni. Criminali. Monstru uman. Anchete. Dure. "Spune, spune, spune!" Un singur cuvânt. Repetat la infinit. Din gură. Din gât. Din dinți de polițiști. Spune, spune, spune... Dar v-am spus: N-am sugrumat-o! N-am ucis-o! N-am tranșat-o! N-am transportat-o! Dar ce i-ai făcut? Spune!" Iar și iar. Din pereți. Din dușumele. Din tavan. Spune, spune, spune... Îi crapă capul. Îi stă mintea. Ar sări pe ei. "Sunteți tâmpiți? N-am terminat-o eu. N-am înjunghiat-o!" "Dar ce i-ai făcut?" AM MÂNCAT-O! Vă convine? Zăpăciți, se uită unii la alții. Dar se trezesc din uluială în clipa următoare. "Repetă!" "Am mâncat-o, idioților!" Înregistrează. Fotografiază. "Canalie!"

Declarația face înconjurul lumii. Criminalul a mărturisit. A apărut și un ziarist zelos care să găsească în publicațiile lui un articol dubios. Care să facă legătura cu altul publicat de un tânăr antropolog și biolog care susținea că primii oameni au fost canibali. Că fără proteina umană, net superioară, specia nu ar fi evoluat. Pe când teologul se străduia să argumenteze că toți copiii se nasc la fel înainte de religii. Sălbatici. Cu porniri instinctuale. Nu cumva se încheagă un curent filozofic ce vrea să ne arunce în sălbăcie?

Cum a mâncat cadavrul, vor acum să știe. Crud? Fript? Prăjit? Cu mirodenii? Cu murături? Presa a fost prima care și-a revenit. Și-a început să scrie că nu poate să fie adevărat. Și puțini au fost cei care să mai creadă această poveste bizară.

Surpriză colosală. A fost descoperit cadavrul. Chiar în campus. Într-o ladă frigorifică. Dezbrăcată. Mușcată. Cineva mâncase din el. Direct. Cu gura. Cu dinții. Cum se întâmplă cu orice animal prădător. Carnivor. Opinia publică cere să fie judecat de urgență. Fără clemență. Pedepsă maximă. Familia fetei, guvernul țării ei, cer extrădarea criminalului. Să fie judecat și condamnat după legile lor. Sau mai bine după cutuma tribunalului. Supliciu. Ars de viu. De la tălpi. Centimetru cu centimetru. Așa ceva nu se putea în mod oficial. Dar se duceau tratative. Între serviciile secrete. O insulă de multă vreme în litigiu. A fost gata să se declanșeze și un conflict militar... Asasinul va fi lăsat să evadeze. Un comando îl va răpi cu un elicopter. Restul, floare la ureche...

Manifestanți masați în fața poliției. Forțează porțile. Se cațără pe garduri. Tunul cu apă. Gaze lacrimogene. Câini dresați. Scutieri. Maskați. Cordoane de polițiști înarmați.

Manifestații... Populație de ev mediu... Asaltul împotriva Bastiliei... Nu vor altceva decât să-l spânzure cu mâna lor... Să vadă cum se leagănă de creangă în ștreangul de cânepă uns cu săpun. Cum îi ies ochii. Din orbite. Cum îi atârână limba. Sau cu gâtul pe butuc. Capul rostogolit în coșul

cu rumeguș. Mulțimea în delir. Urlă. Se agită. Trebuie să se mulțumească numai cu atât. Dar ea e stăpână. Poate să ceară să mai fie spânzurat și a doua oară. Sau să fie decapitat cu satărul. Poliția nu cedează. Civilizata populație franceză, din orașul-lumină, vânează toți cerșetorii, muzicanții de stradă, negustorii ambulanzii, prostituatele, ghicitoarele, tot ce e bănuțat a fi de origine romă. Se devastează biserica românească. Se dă năvală în taberele de romi care sunt spulberate. Ambasada și consulatele sunt în derută. Patriarhia îl excomunică pe cel intrat în belea. Ministrul nostru de externe iese cu o declarație în care anunță că guvernul român se supune legilor internaționale.

Mulțimea sub ferestre. Tot mai nervoasă. Tot mai furioasă. Forțează și forțează ușile. Zguduie ferestrele. "Moarte pentru moarte!" Din sute de guri. Din sute de gâtleri. Din sute de piepturi. "Moarte, moarte, moarte!" Parisul tăcuse prea mult. Se acumulase prea multă energie revoluționară. Dar lipseau girondinii. Marat în cadă, procurorul felinarelor. Domnișoara Charlotte cu sânii în vârful sulitelor. Robispiere, incoruptibilul. Saint Just, adolescentul de fier. Danton, cu pântecul în corset. Ghilotina. Călăul. "Sammson, înainte de a-mi arunca capul în coșul cu țărâțe, să-l ridici de păr și să-l arăți mulțimii: merită!"

Moarte, moarte, moarte... Scutieri. Maskați. Îl ridică de subsuori:

- Hai!
- Hai, idioților!...

Traducere de
Procopie P. Clonțea

EDGAR ALLAN POE

(19 ianuarie 1809 - 7 octombrie 1849)

Celei în Paradis aflată¹

Erai tot, iubito,
Ce sufletu-mi dorea –
O insulă, iubito,
Altar sau o cișmea,
Cu fruct și floare-mpodobite,
Și cu floarea toată, a mea.

O, vis străluminat!
Speranță înstelată.
Pe-un cer întunecat!
Din viitor o voce, iată,
„Hai! Hai!” – dar ce păcat,
Înspre trecut spiritul meu cată,
Cu groază, înclștat!

Mi-e cruntă, vai, jalea,
Și doar moarte am în gând!
Niciând – niciând – niciând –
(Cu-așa murmur doarme marea
Val spre țarm tot împingând)
În ciot trăznit vedea-vei floarea,
Sau vulturul căzut zburând.

Trec zile-n chinuri,
Iar în nopți fericite
Îți visez ochii tăi muri,
Și brațele-nlănțuite
În eterice danțuri,
Pe maluri vrăjite.

¹ Istoria literară identifică eroina ca fiind o iubire pierdută din tinerețea poetului (o Miss Royster) pe care acesta o consideră, simbolic, moartă, cu consecințe tragice pentru ființa sa fizică și poetică.

*O, vis
străluminat!
Speranță
înstelată.
Pe-un cer
întunecat!
Din viitor o
voce, iată,
„Hai! Hai!” –
dar ce păcat,
Înspre trecut
spiritul meu
cată,
Cu groază,
înclștat!*

litere

Radu Aldulescu

Lui Emanuel îi place să se mustre, înainte să apuce să-l mustre directorul Gabrea Aurel, care poate admite altminteri că o corecție fizică este oricând bine venită când situația o cere, chiar dacă bătaia în școală este interzisă prin regulament. Profesorii n-au voie să bată elevii, există destule alte metode prin care elevul poate fi determinat să-și facă datoria... Ce să mai zici de elevii care să bată profesorii?

proza

Trecuse o jumătate de iarnă, o primăvară și o săptămână de vară de când înjumătățise drumul din fundul Militarilor până-n fundul Pantelimonului, spre slujba lui de profesor la Grupul Școlar de Construcții nr. 3. Tot București și-acolo, la capătul tramvaielor 13 și 14, între Fabrica de Prefabricate de Beton Granitul și zona cunoscută mai ales sub numele de Cosmos – un microcartier de blocuri cu patru etaje, tip cămine de nefamiliști, fără balcoane, cu cutii de tablă cu crățiți și oale pe pervazul ferestrelor și prăjini de țevă ținând frânghii cu rufe întinse la uscat. Blocurile acelea grupate în jurul cinematografului Cosmos, se terminau în marginea unui kilometru de parc-maidan-câmp cu gunoaie și hârtii răsfirate de vânt printre buruieni și ciulini viguroși, înalți de un stat de om, care ținea până-n buza lacului Pantelimon, iar peste apă se vedeau îngrămădite pe un dâmb casele comunei Dobroiești. Pe dreapta, în vale, trecea șoseaua spre Glina, Cernica, Tânganu, coborând podul de peste ștrangularea lacului, care se deschidea spre est unindu-se cu lacul Cernica. Dincolo de pod începeau casele comunei Pantelimon. Aici abia se termina Bucureștiul.

Acolo însă, tot București era, mai adevărat chiar, mai profund, mai reprezentativ decât în Piața Kogălniceanu, cartierul Primăverii sau Floreasca, cu ciopor de țigăname concentrată în jurul Cosmosului și ciopor de țărâname muncitoare mișunând încrucișat spre și dinspre zona Obor-Iancului, spre și dinspre Granitul și Platforma Industrială din spatele acestuia, extinsă pe mii de hectare de hale de fabrici: 23 August, Republica, Întreprinderea de Mașini Unelte și Agregate, Fabrica de Cement și Moara Titan, iar dincolo de ele Platforma Chimică, cu Policolorul, Fabrica de Medicamente, Fabrica de Sticlă, Anticorozivul, Fabrica de Cablu, iar întorcându-te în partea cealaltă a lacului, până să ajungi la Granitul din nou, Fabrica de Clei, Rășini Cățelu și Fabrica de Încălțăminte Antilopa... Aproape toate aveau să dispară în următorii cincisprezece ani, scurgându-se totodată prin fisurile memoriei lui Emanuel ca rezidurile unui vis în care se vedea veșnic tânăr, dar în care nu s-ar mai fi reîntors, deși nu-și rupsesse oasele ca să-și câștige viața prin fabricile alea. Predase în schimb la cinci școli din zonă până să ajungă la Grupul Școlar de Construcții, rătăcind plin de răvnă prin furnicarul de țărâname muncitoare care penetra Bucureștiul și visul cot la cot cu el; visul de aur al omenirii la o adică, botezat astfel din rațiuni igienice, pentru a păstra integru spiritul acelei mase compozite și deopotrivă amorfă, formată din navetiști din sate și comune limitrofe, care prestau și norme la CAP, și locatari ai blocurilor-domitoare muncitorești, chiriași la stat sau stând în gazdă cum stătuse el în Militari și-n alte părți.

Șapte ani profesor de matematică suplinitor și încă unul profesor titular. Măcar că i se cam arise, anii ăștia i-ar fi putut aminti eventual că se poate și mai rău. Fusese bunăoară ceva mai rău un an de zile, cât făcuse naveta zilnică la o școală din comuna Radovanu, de pe linia Olteniței. Cu trenuri ce descindeau din cele mai adânci profunzimi ale României, înșesate de aceeași țărâname muncitoare navetistă frecându-se de vinilul banchetelor crestate cu cuțitul și ars cu țigara, și podelele pline de coji de semințe, chiștoace și scursură de băutură. Și culoarele și platformele dintre vagoane blocate cu saci și papornite cu zarzavat, găleți și coșuri cu ouă și brânză de dus pe piețele din București, ciorchini de găini vii cu picioarele legate, porci, iezi și viței chiar. Nu mai văzuse și nu mai avea să vadă altundeva, trenuri personale transportând iezi, porci și viței; potrivit de mari, cât să poată fi luați în brațe ca să fie suiți în vagoane.

Bine sau rău, fusese cum fusese. Important e cum este acum. Pleacă din Piața Kogălniceanu și străbate doar o jumătate de oraș până-n extremitatea sudică a Pantelimonului. De când s-a

Marți după joi

încălzit vremea își permite să facă o parte din drum pe jos, făcând chiar un mic ocol pentru a tăia de-a curmezișul Cișmigiul la șase dimineața, pe sub frunzișurile platanilor potopite de sfada asurzitoare de cărâieli a ciorilor trezindu-se, împrôșcând cenușiul difuz al zorilor. Un popor de țărâname muncitoare zburătoare, penetrând în stoluri cerul orașului, plecând să-și câștige traiul, și el pe urmele aceluia popor, ieșind din parc în dreptul Sălii Palatului, luînd-o pe drumul invers din noaptea aceea când l-a căutat cu Luiza pe maestru să și-l pună naș. Atâta că acum nu mai aleargă. Merge repede doar, având grijă să nu transpire, să n-ajungă la școală trăsind ca un salahor, deși e puțin probabil că ar atrage atenția în atmosfera impregnată de mirosul copiilor țărânamei muncitoare, nespălați cu săptămânile, de când apa caldă a devenit un lux.

Lasă în urmă Sala Palatului, Muzeul Colecțiilor de Artă, Comitetul Central, Hotelul Athénée Palace, Ateneul și în sfârșit răsăritul irupând peste blocul Patria, nelăsându-l să urce în nici un autobuz și nici să se uite la ceas, deși s-ar putea să fie în întârziere, așa c-o ia la fugă. Intră și iese în fugă din Pasajul Universității, iar la Sfântul Gheorghe sprintează ca să prindă un tramvai care tocmai se urnește ocolind părculețul din jurul bisericii. Este catapultat de propria viteză pe un scaun, lângă geamul dinspre părculeț și tramvaiul trecând de statuia lui Brâncoveanu înclinându-și căciula boierească și vârful curbat al săbiei-hanger ieșindu-i de sub caftan; pe ultima bancă din părculeț îl vede mereu la ora asta pe jidovul acela rătăcitor dement, în același palton-antieriu și cu aceeași pălărie neagră de sub care-i curg pletele căltoase ca-n noaptea de aprilie când l-a cunoscut. Fiind mereu în întârziere, de fiecare dată amână să-l abordeze, să-l pună să-și reia polologia delirantă de unde a întrerupt-o data trecută, da, tu l-ai omorât pe Iisus.

Zgâlțâitul și zdrăngănitul tramvaiului îi revigorează mușchii după efortul mersului și alergării, tocându-i totodată gândurile, dându-le o consistență aspră și nebuloasă. Bătrânul acela dement i-ar putea da niște lămuriri, mă rog, azi e marți, are o zi lungă și grea. Șase ore cu cei din clasele mari, printre care s-ar putea simți precum liceanul de acum cincisprezece-șaisprezece ani, unul dintre cei mai piperniciți din clasă... Și acum e la fel printre elevi, cu statura lui de un metru cincizeci și cinci și totuși trebuie să se impună nu doar de la înălțimea statutului de profesor, dar să și facă față unor situații speciale cu care s-a tot confruntat de-a lungul a opt ani de profesorat, învățând pe cont propriu să se descurce. Pe unde ar fi scos cămașa săptămâna trecută, cu vlăjganul ăla cât ușa cu ieșiri huliganice incredibile, transferat de două trimestre din altă școală, dacă nu l-ar fi dus capul cum să acționeze? Culmea e că nu l-ar fi ajutat cine știe ce experiența celor opt ani de lucru cu adolescenții smintiți de toate felurile. Nu-și amintea să mai fi întâlnit așa ceva. Când l-a auzit îngânându-l în timp ce preda, coerent, imitându-i chiar rezonanța vocii, maimuțărindu-l în fapt, suficient de tare pentru a fi auzit de toată clasa. Și-a zis că nu se poate. Incredibil, dar uite că-i posibil. Omul friza nebunia sau o mima, distrându-se de fapt copios. Când i-a spus să iasă afară din clasă, a repetat preluându-i tonul nervos, fixându-l cu o privire tâmpă-surăzătoare, debordând de tupeu, încremenind în bancă într-un lung moment de suspens pentru cei douăzeci de elevi și șase eleve.

Dom' profesor Calomfirescu însă, nu proful, cum s-ar fi bătut elevii pe burtă cu el peste vreo doi ani, când avea să se întâmple ruptura și deschiderea spre altă lume și altă epocă, dom' profesor așadar, piticania de profesor, a avut ac de cojocul vlăjganului-huligan, tot așa cum într-un fel sau altul, de-a lungul a opt ani s-a priceput să rezolve toate soiurile de elevi recalcitranti, îndărătnici, tarați psihic sau de-a dreptul periculoși. Motivația elevului cu nume de insectă

harnică și veninoasă, Albineț Vasile, era desigur de a-l ridiculiza, feștelindu-i autoritatea, urmărind poate să-i ia locul la catedră. Chiar așa pune problema dom' profesor Calomfirescu. Îl întrebă dacă vrea să țină lecția în locul lui, dar nici de astă dată nu reuși să lămurească problema. Albineț își urmă neabătut strategia, imitându-l:

– Atunci treci tu în locul meu și predă.

– Albineț tată, tu nu-ți dai seama la ce te expui, la care el iarăși:

– Albineț tată, tu nu-și dai seama... în chicotelile și hohotele icnite ale colegilor, pe care-i distra teribil și poate că abia se abțineau să nu aplaude.

Albinețului chiar nu-i păsa. Fusese transferat în Grup probabil pentru a nu fi exmatriculat din școală de unde venea, pentru același gen de reprezentatii. Își dădea iarăși în petec, nerăbdător probabil să scape de școală, sau pur și simplu pentru că nu se mai putea stăpâni, sărmanul, trebuia neapărat să se etaleze... Mai sărman însă dom' profesor Calomfirescu: dacă Albineț n-a vrut să iasă din clasă, ieși el, promițându-și că o să-i pese: nu-i va ieși cu exmatricularea, va trebui să-și termine cele zece clase obligatorii, cu un preț deloc ușor. Nu făcu greșea să se ducă la director să-i prezinte cazul ușurându-i astfel calea spre exmatriculare, recunoscându-și totodată incompetența, lipsa de aptitudini pedagogice pentru realizarea obiectivului național al celor zece clase obligatorii, dovedindu-se și slab de inger în fața elevilor, cărora nu-i în stare să le aplice o corecție... Lui Emanuel îi place să se mustre, înainte să apuce să-l mustre directorul Gabrea Aurel, care poate admite altminteri că o corecție fizică este oricând bine venită când situația o cere, chiar dacă bătaia în școală este interzisă prin regulament. Profesorii n-au voie să bată elevii, există destule alte metode prin care elevul poate fi determinat să-și facă datoria... Ce să mai zici de elevii care să bată profesorii? Dom' profesor Calomfirescu ar fi putut beneficia la o adică de acest tratament, dacă ar mai fi insistat puțin pe lângă Albineț ca să-l scoată afară din clasă. N-a lipsit mult ca Albineț să-i umfle ochii...

Lui Emanuel îi place de asemenea să rememoreze atent astfel de episoade, privind în gol pe geamul tramvaiului, pentru a descoperi dacă a acționat cumva pripit și pentru a realiza într-un final că a ajuns să se specializeze la sânge în lucrul cu adolescenții de joasă extracție, majoritari oricum în școlile prin care s-a preumblat timp de opt ani, agonisind acreală și uzură, de care în sfârșit se simte în stare să se scuture, mândru de sine, constatând concomitent că adolescenții aceștia par special concepuți și pregătiți pentru o lume din viitorul imediat, foarte diferită de lumea prezentă. Tineret mândria țării, mă rog, ținuți cu forța în școală, ca la pușcărie, ca să-și facă incienția, să se specializeze precum infractorii închiși mai mulți la un loc, pentru a învăța unii de la alții, și el, dom' profesor, gardianul, să-i supună unor suprateste, ce mai, cu mâna ta ți-ai făcut-o, Albineț tată.

A ieși așadar din clasă pentru a se duce la altă clasă a zecea, paralelă, unde are un elev de un soi întrucâtva asemănător cu Albineț, dar încă și mai bătut în cap, cu un nivel sub cursul primar, măcar că uneori pare că se străduie să-și amintească de operațiile aritmetice, ceea ce lui Emanuel i-a stârnit din capul locului compasiunea. Și el va trebui să absolve cele zece clase obligatorii, deși e un mister cum a ajuns până aici și totuși nu-i caz unic. E unic poate doar în ochii lui Emanuel, care a înțeles din capul locului că nu trebuie scuturat ca ceilalți, pentru a nu ieși din școală chiar bătă, fără să știe să scrie o scrisoare și fără să știe să socotească. Pahonțu Daniel așadar, un țigan dintr-o familie de florari cu opt frați, trebuie lăsat așa cum e el de la mama natură. În plus, Emanuel îl trata cu maximum de bunăvoință, făcându-și-l un soi de prieten-ordonanță potrivit